

Sølsted Mose

Mærkeligt nok var der ingen moser i min barndoms landsby. Vi havde alt det andet, marker, enge, hede, vandhuller, og der var fem storkereder og frem kroer i Agtrup. Men ingen moser.

Det havde de til gengæld hos onkel Ejnar og moster Beth i Jersie ved Køge, som vi besøgte en gang om året. Han var landmand og havde kvier på græs i den nærliggende Jersie Mose.

Og det var helt sikkert, at når vi kom på pinsebesøg eller sommerbesøg, så skulle vi en aftentur i mosen, for så skulle vi høre nattergale og plukke engblommer. Det var især kusine Bodil, der lokkede os, for hun havde sans for den slags, og så stod vi dér, hele familien, med åben mund og strittende ører, og lyttede til den eksotiske nattergal, og det var ganske vist, at den satte uforglemmeligt aftryk i drengenhjertet og var meget mere end en usynlig fugl.

Mange år senere blev motorvejen ført lukt igennem mosen, og de måtte grave ned til kineserne for at få fast grund. Men den ligger der stadig lige syd for afkørsel 31, på begge sider af trafikhelvedet, og jeg gætter på, at der stadig er nattergale i Jersie Mose.

Men inden da nåede jeg at opleve mosen på nærmeste hold, fordi jeg som 15-årig kom ud at tjene – hos onkel Ejnar. Da var kusine Bodil rejst til England som au-pair, og så var det lige meget med nattergalene. Til gengæld var tørvegravene store og dybe og vistnok fyldt med gedder. I hvert fald tilbragte fætter Bjarne og jeg mange søndage derude med vore fiskestænger, æblesnitter og colaer, og vi fangede aldrig en fisk, men lærte mosens fysiognomi at kende, for den var spændende, farlig og uhyggelig. At bane sig vej gennem pilekrattet ad skjulte, svuppene stier var alt andet end en gå-tur – det var opdagelsesrejse i Amazonas. Især når vi kom forbi små, skjulte vandhuller, der bare lignende en vandpyt, men var så dybe, at man ikke kunne nå bunden med sin fiskestang. De var rent, uforfalsket gys.

Og netop her, ved et af disse bundløse mosehuller, oplevede jeg en af sommerens helt store triumfer, måske barndommens største, for det var dengang jeg reddede en kvie af racen rød dansk malkerace.

Jeg var sendt i mosen for at tælle kvierne. Der gik en flok på sommergræs i en fold, der grænsede op til mosen, og de skulle tælles hele tiden, for man ved jo aldrig. Den dag manglede der en kvie, og jeg kunne se, at hegnet var i stykker et sted ind mod mosen og pilekrattet, så jeg gik derind for at lede efter den. Et par hundrede meter inde i vildniset fandt jeg den. Den var faldet i et af de bundløse huller, kun et par meter i diameter, og den havde kæmpet hele vejen rundt for at komme op, men kunne ikke. Nu lå den med hovedet ind over kanten og med skræk og snarlig død i de mørke kvieøjne. Den havde opgivet, lå helt stille, kun hovedet var over vandet, mens nattergal og kærsanger og rørsanger og gulbug og gærdesmutte sang omkring os, hvilket jeg ikke hørte, fordi jeg løb efter hjælp.

Jeg løb som en gal – nok en kilometer til nærmeste gård – og fik fremstammet mit livsvigtige ærinde, at en kvie var faldet i et mosehul og var lige ved at drukne, og så gik det stærkt. Der blev ringet efter Falck, og vi styrtede tilbage og ind til gerningsstedet, og manden på gården tog fat i kvies horn og holdt hovedet over vandet, mens jeg løb tilbage og tog imod Falck, da de kom fræsende ad de bløde moseveje og derefter trak en lang, lang wire ind igennem pilekrattet, og det hele pludselig var et mylder af mænd, der råbte og skreg og fik lagt en strop omkring kvies horn, og så endelig blev der trukket i wiren, ganske langsomt, og kvien gled op af hullet, sort af mudder og mosevand og lå helt stille fladt på siden og var i live. Ti minutter efter rejste den sig og blev ført i triumf tilbage til flokken, mens jeg modtog store mængder af uforglemmelig ros for min dåd. Lille Søren havde reddet en kvie.

De næste par år tilbragte jeg på en kostskole ved Hobro, Solhverv, og her var der også moser i nærheden, for der er moser overalt i Danmark, store og små. For et par hundrede år siden var en fjerdedel af Danmark dækket af moser. Alle de steder, hvor vandet ikke kunne forsvinde af sig selv, finde en vej ud til havet, og hvor man derfor ikke kunne dyrke jorden, dér var der moser. Det var først, da dræning og grøftegravning for alvor blev sat i system, at de forsvandt. Desuden havde vi jo engang en krig og en besættelse, og da gravede man tørv i moserne, men det er en helt anden historie.

På Solhverv gik vi jævnligt i mosen. Vores lærerinde i naturhistorie, frøken Theilmann lærte os kunsten at fange hugorme, som der var mange af. Man skulle bare holde hovedet nede med en gren og så ta' dem i halen og løfte dem op i strakt arm, for så kunne de ikke hugge. Vi gjorde ikke andet, fangede

dem bare og smed dem igen. Lærte kunsten at fange hugorme, for det er godt at kunne. Godt tænkt af frøken Theilmann, og fuglene var hun ligeglad med.

Det var jeg også, indtil jeg fik egen have og eget foderbræt og egne stærekasser, og min søn Jens blev besat af en gal ornitolog og tog sin far med i faldet. Jeg har ligget ned siden, og det er derfor, jeg står her i dag, for nu ved jeg alt om, mosen er et magisk fristed for alt det dyre- og planteliv, vi har fjernet fra det meste af Danmark, fordi vi er blevet så pokkers gode til at dyrke jorden. Lyt selv, når der atter bliver stille herude. Sølsted Mose længe leve.